

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 397/2014-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. januára 2015 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta o sťažnosti [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených Advokátskou kanceláriou Beňová, s. r. o., Blumentálska 8, Bratislava, prostredníctvom ktorej koná jej konateľka a advokátka Mgr. Martina Beňová, vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/1996, za účasti Okresného súdu Dunajská Streda, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/1996 porušené boli.

2. Okresnému súdu Dunajská Streda prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/1996 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadostučinenie každému v sume po 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré im je Okresný súd Dunajská Streda povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Dunajská Streda je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 432,21 € (slovom štyristotridsaťdva eur a dvadsaťjeden centov) na účet ich právneho zástupcu Advokátska kancelária Beňová, s. r. o., Blumentálska 8, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. júna 2014 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“) a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“, spolu len „sťažovatelia“), [REDAKOVANÉ], zastúpených Advokátskou kanceláriou Beňová, s. r. o., Blumentálska 8, Bratislava, prostredníctvom ktorej koná jej konateľka a advokátka Mgr. Martina Beňová, vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/1996 (ďalej len „napadnuté konanie“).

Zo sťažnosti a z príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi napadnutého konania v procesnom postavení navrhovateľov, ktorí sa „návrhom zo dňa 7. 9. 1996, podaným na Okresnom súde Dunajská Streda osobne dňa 9. 9. 1996... ako

žalobcovia domáhali od žalovanej [REDAKOVANÉ] zaplataenia nájomného za užívanie... nehnuteľnosti sťažovateľov v období rokov 1994 - 1996, nakoľko žalovaná užívala predmetné nehnuteľnosti sťažovateľov v rozhodnom období bez riadnych úhrad nájomného za užívanie uvedených nehnuteľností sťažovateľov.

Dňa 19. 11. 1996 podala Slovenská republika v zastúpení Okresnej prokuratúry Dunajská Streda proti sťažovateľom žalobu o určenie neplatnosti prevodu majetku štátu, ktorým sťažovatelia nadobudli vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, ku ktorým patrila aj... rodinný dom s príslušnými pozemkami. Predmetnému sporovému konaniu bola pridelená spisová značka 4 C/204/1996.

Dňa 26. 11. 1996 sa vo veci uskutočnilo prvé pojednávanie, na ktorom okresný súd rozhodol o prerušení predmetného konania až do právoplatného skončenia veci 4 C/204/1996, a to aj napriek tomu, že začatie konania 4 C/204/1996 iniciovala Okresná prokuratúra Dunajská Streda, ktorá na podanie predmetného návrhu nedisponovala aktívnou legitímáciou. Okresný súd navyše v uznesení o prerušení konania sťažovateľov nesprávne poučil o opravnom prostriedku, keď uviedol, že proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie.

... V právnej veci o zaplataenie bezdôvodného obohatenia vedenej na Okresnom súde Dunajská Streda pod sp. zn. 9 C/158/1996 nebolo, aj napriek uplynutiu vyše 17 rokov a 8 mesiacov od podania návrhu sťažovateľov, do dnešného dňa právoplatne rozhodnuté...

Celková dĺžka sťažovateľmi namietaného konania 9 C/158/1996 ku dnešnému dňu predstavuje obdobie 17 rokov a 8 mesiacov, pričom Okresný súd Dunajská Streda do dnešného dňa neodstránil právnu neistotu sťažovateľov, pre ktorú sa sťažovatelia obrátili na súd, a to aj napriek tomu, že vec sa týka sporu o vydanie zameškaného nájomného a bezdôvodného obohatenia, teda spor, ktorý vo všeobecnosti nemožno hodnotiť ako objektívne náročný. V súvislosti s predošlým prerušením konania z dôvodu vedenia veci 4 C/204/96, v ktorej boli konštatované zbytočné priesťahy a v ktorej rozhodli všeobecné sudy po vyše 12 rokoch vedenia sporu zamietnutím žaloby podanej proti sťažovateľom z dôvodu, že žalobkyňa nemala aktívnu legitímáciu na podanie žaloby, sťažovatelia považujú za potrebné poukázať na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 12. 11. 2002 vo veci Matoušková proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 39752/98).

Vo vyššie uvedenom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva, tento Súd vyslovil názor, podľa ktorého v prípade, ak je konanie, kvôli ktorému je prerušené iné konanie, postihnuté zbytočnými prietahmi (v prípade konania 4 C/204/96 konštatoval zbytočné prietahy ešte v jeho rozhodnutí II. ÚS 197/02 zo dňa 16. 4. 2003; pričom tie možné badať aj v samotnej neskorej identifikácii nedostatku aktívnej legitímácie na podanie žaloby na strane žalobkyne), je nevyhnutné vyhodnotiť prerušené konanie taktiež ako konanie porušujúce právo na prejednanie veci v primeranej lehote garantované v čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Na základe uvedeného je podľa názoru sťažovateľov potrebné pri posudzovaní zbytočných prietahov po poslednom rozhodnutí ústavného súdu prihliadať na celkovú dĺžku konania, teda na dĺžku v rozsahu 17 rokov a 8 mesiacov! V tejto súvislosti je potrebné poukázať aj na to, že konanie 9 C/158/1996 je iba v štádiu konania na prvom stupni a dĺžka konania sa môže podstatne predĺžiť v prípade, ak by v konaní niektorá zo strán využila svoje právo a proti budúcemu rozsudku okresného súdu sa odvolala...

Sťažovateľmi namietané konanie 9 C/158/1996 sa týka nárokov sťažovateľov na zaplatenie zameškaného nájomného a vydanie bezdôvodného obohatenia zo strany žalovaných. V tomto štádiu konania nie je možné považovať vec za skutkovo a ani právne náročnú. Od právoplatného rozhodnutia v merite veci 4 C/204/96, pre ktoré bolo konanie 9 C/158/96 na dlhší čas prerušené ubehlo už 5 rokov a 7 mesiacov, pričom okresný súd vo veci nevykonal žiaden relevantný úkon, ktorý by prispel k rozhodnutiu v merite veci 9 C/158/1996. Okresný súd v súvislosti so stanovením výšky bezdôvodného obohatenia žalovaných disponoval odbornými vyjadreniami realitných kancelárií už v roku 2009, kedy sťažovatelia spolu s podaním zo dňa 13. 3. 2009 okresnému súdu predložili aj odborné vyjadrenie realitnej kancelárie [REDACTED] zo dňa 7. 10. 2002, v ktorom bolo vyčíslené obvyklé nájomné rodinných domov v danej lokalite v súdom posudzovanom čase. Odborné vyjadrenie realitnej kancelárie k otázke stanovenia výšky bezdôvodného obohatenia bolo súdu opätovne predložené aj v rámci odvolania sťažovateľov zo dňa 23. 5. 2012, pričom žalovaní nijakým spôsobom nenamietali znenia predložených odborných vyjadrení realitných kancelárií. Otázka nároku na úhradu nájomného za užívanie nehnuteľností v rámci existujúceho nájomného vzťahu, ako aj otázka bezdôvodného obohatenia, je komplexne upravená v ustanoveniach Občianskeho

zákonníka. Navyše problematika sporov o vyplatenie neuhradeného nájomného, ako aj bezdôvodného obohatenia, je dnes bežnou súčasťou rozhodovacej praxe všeobecných súdov. Na základe uvedeného je možné konštatovať, že predmetná vec dnes nenesie známky právnej ani skutkovej zložitosti veci, ktorá by odôvodňovala lehotu jej prejednávania v trvaní 17 rokov a 8 mesiacov...

Stážovatelia sa snažia v priebehu celého konania vystupovať v tomto konaní dostatočne aktívne s náležitou súčinnosťou, a to v rozsahu svojich schopností a možností. Stážovatelia sa zúčastnili dvoch z troch doteraz vykonaných pojednávaní, pričom je potrebné uviesť, že pojednávanie, na ktorom sa stážovatelia nezúčastnili sa uskutočnilo počas prerušenia konania 9 C/158/1996. Stážovatelia opakovane súdu predložili odborné vyjadrenia realitných kancelárií, na základe ktorých mal okresný súd možnosť posúdiť výšku bezdôvodného obohatenia žalovaných voči stážovateľom. Čo sa týka odvolania stážovateľov zo dňa 23. 5. 2012 smerujúceho proti nariadeniu znaleckého dokazovania, tu je potrebné poukázať na to, že stážovatelia sa snažili poukázať iba na zásadu hospodárnosti konania, kedy okresný súd mal možnosť posúdiť výšku bezdôvodného obohatenia žalovaných na základe stážovateľmi predložených odborných vyjadrení realitných kancelárií bez potreby nariadenia znaleckého dokazovania. V prípade žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov zo dňa 4. 3. 2013 a následného odvolania 30. 10. 2013 stážovatelia využívali iba zákonné prostriedky v zmysle § 138 OSP, ktoré im vzhľadom na ich zložitú majetkovú pomery patrili. Čo sa týka následného odvolania stážovateľov proti zamietnutiu ich žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, je potrebné uviesť, že stážovatelia tu postupovali v súlade s judikatúrou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, podľa ktorej iba existencia vlastníckeho práva, resp. spoluvlastníckeho podielu, bez skúmania celkovej majetkovej situácie žiadateľa nemôže byť prekážkou prístupu k súdu (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 3. 10. 2012, sp. zn. 8 Sžo/45/2012), ako aj s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej zamietnutie žiadosti o oslobodenia od súdnych poplatkov postavené na základe hypotetickej možnosti zaplatiť súdny poplatok zasahuje do práva účastníkov konania na prístup k súdu (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 26. 7. 2005, sťažnosť 73547/01, bod 60 a nasl.). Na základe uvedených skutočností máme za to, že stážovatelia sa svojim správaním nepričinili o celkovú dĺžku konania v rozsahu 17 rokov a 8 mesiacov.“.

Na základe uvedeného sťažovateľa navrhujú, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľov [REDAKOVANÉ]... a [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie veci v primeranej lehote upravené v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C/158/1996, porušené bolo.

Ústavný súd prikazuje Okresnému súdu Dunajská Streda vo veci vedenej pod sp. zn. 9 C/158/1996 konať.

Ústavný súd priznáva [REDAKOVANÉ]... primerané finančné zadostučinenie vo výške 7500,- EUR, slovom sedemtisícpäťsto EUR, ktoré je mu Okresný súd Dunajská Streda povinný uhradiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd priznáva [REDAKOVANÉ]... primerané finančné zadostučinenie vo výške 7500,- EUR, slovom sedemtisícpäťsto EUR, ktoré je jej Okresný súd Dunajská Streda povinný uhradiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Dunajská Streda je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ]... a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia vo výške 284,08 EUR na účet právneho zástupcu - Advokátskej kancelárie Beňová, s. r. o... do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť, ktorou sťažovatelia namietali porušenie svojich práv podľa ústavy a dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 397/2014-24 z 23. júla 2014 ju prijal na ďalšie konanie.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie vyzval ústavný súd predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti a zároveň oznámila, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčka okresného súdu v prípise sp. zn. Spr 217/2014 doručenom ústavnému súdu 8. septembra 2014 oznámila, že spisový materiál vzťahujúci sa na napadnuté konanie sa nachádza u súdnej znalkyne na vypracovanie znaleckého posudku

s predpokladaným predložením znaleckého posudku ku koncu septembra 2014. Vzhľadom na uvedené predsedníčka okresného súdu požiadala ústavný súd, aby jej oznámil, ako má postupovať pri vypracovaní vyjadrenia k sťažnosti. Ústavný súd na základe žiadosti predsedníčke okresného súdu oznámil, že pre účely konania v predmetnej veci postačí, ak sa k sťažnosti vyjadrí po vyhotovení znaleckého posudku za predpokladu dodržania lehoty na vykonanie znaleckého úkonu.

Predsedníčka okresného súdu sa k sťažnosti následne vyjadrila v prípise sp. zn. Spr 217/2014, ktorý bol ústavnému súdu doručený 15. decembra 2014. V označenom prípise sa po prehľade procesných úkonov uskutočnených v napadnutom konaní predovšetkým uvádza:

„V tomto konaní ide o zaplatenie 12.723,97 Eur s prísl. Konanie od 28. 11. 1996 do 9. 12. 2008 bolo prerušené z dôvodu iného prebiehajúceho konania, v ktorom konaní sa riešilo vlastnícke právo žalobcov k nehnuteľnosti. Samotná povaha veci nie je zložitá. Ide o zaplatenie nájomného. Doterajší postup súdu bol sťažený tým, že žalovaní v 1. a 2. rade sa zdržiavajú na neznámej adrese, mimo územia Slovenskej republiky. Súd zisťoval ich adresy prostredníctvom dožiadaného súdu, zisťoval okruh príbuzných a z okruhu príbuzných im ustanovil opatrovníka – dcéru, ktorá tiež nebola dosiahnuteľná. Súd viackrát rozhodoval o procesných návrhoch žalobcov. Proti niektorým žalobcovia podali odvolanie, ktorá okolnosť takisto ovplyvnila priebeh konania. Súd nariadil aj znalecké dokazovanie, proti ktorému uzneseniu žalobcovia podali odvolanie a po nadobudnutí uznesenia o nariadení znaleckého dokazovania pribratá znalkyňa zomrela. Súd pribral ďalšiu znalkyňu, ktorá znalecký úkon zo zdravotných dôvodov nevykonala, preto bolo potrebné zmeniť uznesenie a do konania bola pribratá ďalšie znalkyňa. Tieto všetky okolnosti mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania.“

Predsedníčka okresného súdu zároveň ústavnému súdu oznámila, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Dňa 18. decembra 2014 vyzval ústavný súd právnu zástupkyňu sťažovateľov, aby sa vyjadрила ku vhodnosti ústneho pojednávania, a zároveň jej zaslal vyjadrenie predsedníčky okresného súdu k sťažnosti na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska.

Právna zástupkyňa sťažovateľov v podaní doručenom ústavnému súdu 15. januára 2015 oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci, a k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu predovšetkým uviedla:

«Čo sa týka správania žalovaných, sťažovatelia majú za to, že aj napriek tomu, že okresný súd disponoval dostatočnými prostriedkami na odstránenie nepriaznivých následkov správania sa žalovaných, okresný súd tieto procesné prostriedky využíval neefektívne, zmätočne a v nedostatočnom rozsahu...

Čo sa týka sťažovateľov, tí po celý priebeh konania vystupovali v konaní aktívne tak v rámci svojej účasti na doteraz uskutočnených pojednávaniach, ako aj v rámci predložených dôkazov k rozhodnutiu v merite veci. Sťažovatelia na preukázanie svojich nárokov dokonca predložili okresnému súdu aj odborné vyjadrenia realitných kancelárií, na základe ktorých bolo možné posúdiť výšku bezdôvodného obohatenia žalovaných voči sťažovateľom. Napriek uvedenej skutočnosti okresný súd nariadil vo veci (ešte dňa 13. 4. 2012) znalecké dokazovanie za účelom stanovenia výšky nájmu v rozhodnom čase a lokalite, ktoré však do podania vyjadrenia predsedníčky okresného súdu, teda ani po uplynutí 2 rokov a 7 mesiacov, nebolo ukončené. Táto skutočnosť vyplýva zo samotného nesústredeného a neefektívneho postupu okresného súdu v rámci ním nariadeného znaleckého dokazovania, ktorý bol zároveň poznačený značnými prietahmi spôsobujúcimi ďalšie predĺženie už beztak neprimeranej lehoty predmetného konania. Sťažovatelia v tejto súvislosti považujú za potrebné poukázať na to, že okresnému súdu trvalo 5 mesiacov (čas od podania odvolania sťažovateľov proti nariadeniu znaleckého dokazovania zo dňa 23. 5. 2012 do 8. 10. 2012), kým okresný súd predložil Krajskému súdu v Trnave spisový materiál za účelom preskúmania sťažovateľmi podaného odvolania proti nariadenému znaleckému dokazovaniu. Následne trvalo 9 mesiacov, kým krajský súd o odvolaní sťažovateľov rozhodol (až dňa 30. 7. 2013, a to aj napriek tomu, že sa jednalo iba o posúdenie dôvodnosti nariadenia znaleckého dokazovania). Zbytočné prietahy týkajúce sa

znaleckého dokazovania neboli odstránené ani po rozhodnutí Krajského súdu v Trnave zo dňa 30. 7. 2013, kedy okresnému súdu nebol do podania jeho vyjadrenia k ústavnej sťažnosti predložený akýkoľvek znalecký posudok. O zmätočnom a neefektívnom procesnom postupe okresného súdu týkajúcom sa nariadeného znaleckého dokazovania svedčí aj fakt uvádzaný predsedníčkou Okresného súdu Dunajská Streda v ňou podanom stanovisku k ústavnej sťažnosti sťažovateľov zo dňa 4. 12. 2014, v rámci ktorého sa okresný súd v rámci svojej činnosti dozvedel o úmrtí ustanovenej znalkyne (úmrtie bolo datované na 11. 2. 2013) až dňa 9. 6. 2014, teda po 1 roku a 4 mesiacoch od predmetného úmrtia, a to aj napriek tomu, že uvedená znalkyňa bola súdom ustanovená ešte dňa 13. 4. 2012. Okresný súd tak zrušil svoje uznesenie zo dňa 13. 4. 2012 v časti ustanovenia znalca a za znalca ustanovil novú znalkyňu až dňa 13. 6. 2014, teda 1 rok a 4 mesiace po úmrtí pôvodnej znalkyne. Ak by okresný súd efektívne organizoval svoj postup v rámci ním nariadeného znaleckého dokazovania a náležité využíval procesné prostriedky zabezpečenia plynulosti konania, ktorými disponoval aj v rámci prebiehajúceho znaleckého dokazovania, tak by sa včas dozvedel o úmrtí ustanovenej znalkyne a včas by tak mohol aj uskutočniť nápravu v podobe ustanovenia novej súdnej znalkyne (bez neprimeraného omeškania).

Záverom sťažovatelia poukazujú na to, že aj napriek tomu, že v čase vydania rozhodnutia Okresného súdu Dunajská Streda zo dňa 9. 12. 2008, ktorým okresný súd rozhodol o pokračovaní v konaní 9 C/158/1996, predstavovala dĺžka predmetného konania už obdobie 12 rokov a 3 mesiace, okresný súd nepristúpil k vyššie uvedenému konaniu 9 C/158/1996 s osobitnou pozornosťou, ale naopak postupoval cestou nesústredeného a neefektívneho postupu (navyše charakterizovaného zväčša procesnými úkonmi administratívneho charakteru) poznačeného ďalšími zbytočnými prietahmi. Od prijatia predmetnej veci Okresným súdom Dunajská Streda dnes uplynulo už 18 rokov a 4 mesiace, pričom do dnešného dňa predmetná vec nebola právoplatne skončená, čím nedošlo ani k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov, pre ktorú sa so svojimi nárokmi obrátili na tento súd. Aj vzhľadom na neprimeranú dĺžku predmetného konania 9 C/158/1996 je v prípade sťažovateľov vysoko nepravdepodobné, že sa sťažovatelia dočkajú aj reálneho vymoženía svojich nárokov, ktoré si uplatnili v predmetnom konaní. Prípád sťažovateľov tak

jednoznačne vystihuje výrok „Justice delayed is justice denied“, teda neskorá spravodlivosť je odmietnutá spravodlivosť.»

Sťažovatelia si zároveň uplatnili úhradu trov konania pred ústavným súdom za ďalší úkon, a to vyjadrenie k stanovisku predsedníčky okresného súdu v sume 148,13 €. Celková suma požadovanej úhrady trov konania tak predstavuje 432,21 €.

Vzhľadom na oznámenia právnej zástupkyne sťažovateľov a predsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Zo sťažnosti, z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 9 C 158/1996 a z písomných vyjadrení účastníkov konania ústavný súd zistil tento priebeh napadnutého konania:

Dňa 9. septembra 1996 bola okresnému súdu doručená žaloba o zaplatenie nájomného za užívanie bytu a úhrady za plnenia poskytované s užívaním bytu.

Dňa 18. septembra 1996 okresný súd vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za žalobu, ktorý bol zaplatený 3. októbra 1996.

Okresný súd 10. októbra 1996 vyzval sťažovateľov na predloženie nájomnej zmluvy. Sťažovatelia doručili okresnému súdu vyjadrenia 25. októbra 1996 a 25. novembra 1996.

Dňa 28. novembra 1996 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bolo konanie prerušené do skončenia konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 4 C 204/1996 a do rozhodnutia o námietke zaujatosti v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 171/1996.

Dňa 10. apríla 1997 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom okresný súd sťažovateľom uložil poriadkovú pokutu za urážlivé podanie týkajúce sa zákonnej sudkyne

a po zistení, že 28. novembra 1996 bolo konanie prerušené až do právoplatného skončenia konania vo veci vedenej pod sp. zn. 4 C 204/1996, pojednávanie odročil na neurčito.

Dňa 11. apríla 1997 okresný súd vyzval sťažovateľov na predloženie dôkazov týkajúcich sa ich podania. Na výzvu reagovala sťažovateľka oznámením z 13. mája 1997, že k žiadnemu podaniu z ich strany v tomto období nedošlo.

Zákonná sudkyňa oznámila 6. mája 1997 skutočnosti, pre ktoré sa cíti zaujatá, a požiadala o pridelenie veci inému sudcovi.

Okresný súd 7. mája 1997 vyzval sťažovateľku na predloženie plnej moci na zastupovanie v konaní sťažovateľom pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty. Sťažovateľka na výzvu reagovala podaním doručeným okresnému súdu 22. mája 1997.

Dňa 9. mája 1997 bola vec predložená Krajskému súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o námietke zaujatosti zákonnej sudkyne. Krajský súd 3. júna 1997 vrátil spis vzťahujúci sa na napadnuté konanie bez rozhodnutia vo veci podania námietky zaujatosti z dôvodu procesného pochybenia zo strany okresného súdu.

Dňa 30. mája 1997 sťažovateľ okresnému súdu oznámil, že od 1. apríla 1997 je z pracovných dôvodov v zahraničí, pričom zároveň požiadal o zasielanie výziev a predvolaní na ním uvedenú adresu do zahraničia a rovnako oznámil, že v termíne od 30. júna 1997 do 27. júla 1997 ho nebude možné zastihnúť z dôvodu čerpania dovolenky.

Dňa 6. júna 1997 bol zákonnou sudkyňou v konaní vydaný pokyn o uloženie spisu na lehotu.

Dňa 13. januára 2004 sťažovateľ doručil okresnému súdu návrh na vylúčenie zákonnej sudkyne, ku ktorému sa táto vyjadrila z 26. januára 2004. Námietku zaujatosti aj s vyjadrením zákonnej sudkyne okresný súd 20. februára 2004 predložil na rozhodnutie krajskému súdu. Krajský súd 11. marca 2004 vrátil spis bez rozhodnutia o námietke zaujatosti z dôvodu predčasného predloženia spisu, keďže návrh sťažovateľa neobsahoval konkrétne dôvody zaujatosti zákonnej sudkyne.

Dňa 20. septembra 2006 zákonná sudkyňa opätovne oznámila skutočnosti, pre ktoré navrhla svoje vylúčenie z prerokovania a rozhodovania vo veci, na základe čoho okresný súd postúpil vec na rozhodnutie o vylúčení zákonnej sudkyne 3. októbra 2006 krajskému

súdu. Krajský súd uznesením sp. zn. 9 NcC 22/2006 z 12. októbra 2006 o námietke rozhodol tak, že zákonnú sudkyňu nevytlúčil z prerokúvania a rozhodovania vo veci.

Okresný súd 17. januára 2007 vyzval obvodné oddelenie Policajného zboru, Mestský úrad [REDAKOVANÉ] a register obyvateľov Slovenskej republiky (ďalej len „register obyvateľov“) na oznámenie trvalého pobytu žalovanej v 1. rade a 25. januára 2007 vyzval Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže v Bratislave (ďalej len „generálne riaditeľstvo“) na oznámenie, či žalovaná v 1. rade je vo väzbe alebo výkone trestu odňatia slobody; na výzvu reagovali generálne riaditeľstvo oznámením z 25. januára 2007 a Mestský úrad [REDAKOVANÉ] 26. januára 2007.

Dňa 14. februára 2007 okresný súd vyzval register obyvateľov na zistenie trvalého pobytu žalovanej v 1. rade, ktorý na výzvu reagoval 12. marca 2007.

Okresný súd požiadal 21. marca 2007 Mestskú políciu [REDAKOVANÉ] o pomoc pri doručovaní súdnej zásielky žalovanej v 1. rade a následne v dôsledku nemožnosti doručenia zásielky uznesením č. k. 9 C 158/1996-149 z 21. mája 2007 ustanovil žalovanej v 1. rade opatrovníčku (pracovníčku okresného súdu).

Dňa 10. novembra 2008 bolo zistené, že spis vzťahujúci sa na konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 4 C 204/1996 bol 30. októbra 2008 vrátený krajským súdom okresnému súdu na účely doručenia rozhodnutia vo veci (rozsudok krajského súdu sp. zn. 24 Co 50/2008 z 8. októbra 2008 v spojení s rozsudkom okresného súdu č. k. 4 C 204/1996-919 z 8. októbra 2007 v spojení s opravným uznesením okresného súdu č. k. 4 C 204/1996-921 z 12. decembra 2007 nadobudol právoplatnosť 10. novembra 2008).

Dňa 9. decembra 2008 okresný súd uznesením č. k. 9 C 158/1996-171 rozhodol o pokračovaní v konaní a zároveň sťažovateľov vyzval, aby doplnili a opravili svoje podanie, žalovanú v 1. rade vyzval, aby predložila dôkazy o zaplatení nájmu a Podnik bytového hospodárstva mesta [REDAKOVANÉ] a stavebné bytové družstvo vyzval na preukázanie výšky nájomného v danej lokalite (na výzvy bolo reagované stanoviskami z 30. januára 2009 a 3. februára 2009). Sťažovatelia požiadali okresný súd o predĺženie lehoty na predloženie vyžiadaných písomností podaním zo 7. februára 2009.

Dňa 13. marca 2009 bol okresnému súdu zo strany sťažovateľov doručený návrh na rozšírenie žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia o zaplatenie súm 11 930 € s prísl.

a 793,72 € s prísl., ako aj vyžiadané listiny. Okresný súd vyzval 18. marca 2009 sťažovateľov na spresnenie ich žalobného návrhu a zároveň obvodné oddelenie Policajného zboru, register obyvateľov a Mestský úrad [REDAKOVANÉ] požiadal o zistenie trvalého pobytu alebo miesta zdržiavania sa žalovanej v 1. rade. Na výzvy reagovalo mesto [REDAKOVANÉ] 30. marca 2009 správou o zrušení trvalého pobytu žalovanej v 1. rade a predložilo informácie o mieste zdržiavania sa jej manžela a dcéry. Dňa 2. apríla 2009 bola okresnému súdu poskytnutá informácia registrom obyvateľov, že žalovaná v 1. rade je bezdomovkyňa. Dňa 15. apríla 2009 obvodné oddelenie Policajného zboru zaslalo okresnému súdu správu o tom, že žalovaná v 1. rade sa na mieste posledného trvalého pobytu nezdržiava a že od 3. mája 2007 má nahlásený trvalý pobyt na adrese mesto [REDAKOVANÉ].

Dňa 20. apríla 2009 sťažovatelia požiadali okresný súd o zastavenie konania vo veci uplatnenia si poplatku z omeškania 2,5 promile za každý deň omeškania a v tomto rozsahu zobrali návrh späť.

Okresný súd uznesením č. k. 9 C 158/1996-221 z 30. apríla 2009 rozhodol o zmene žalobného návrhu a uznesením č. k. 9 C 158/1996-225 z 30. apríla 2009 uložil sťažovateľom doplatiť súdny poplatok. Uznesením č. k. 9 C 158/1996-227 zo 6. mája 2009 okresný súd konanie v časti poplatkov z omeškania vo výške 2,5 promile za každý deň omeškania zo sumy 916,12 € od 1. mája 1995 do zaplatenia zastavil.

Dňa 6. júla 2009 sťažovatelia doručili okresnému súdu návrh na pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane odporcov podľa § 92 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“).

Dňa 9. júla 2009 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito na účely rozhodnutia o návrhu sťažovateľov na pristúpenie ďalších účastníkov na strane žalovaných podľa § 92 ods. 1 OSP a o zmene žalobného návrhu.

Okresný súd 30. septembra 2009 požiadal Mestský úrad v [REDAKOVANÉ], obvodné oddelenie Policajného zboru a register obyvateľov o oznámenie trvalého pobytu manžela žalovanej v 1. rade a následne rozhodol uznesením sp. zn. 9 C 158/1996 z 1. októbra 2009 o pristúpení ďalších účastníkov do konania na strane žalovaných (manžel žalovanej v 1. rade a Slovenská republika v zastúpení Generálnou prokuratúrou Slovenskej republiky).

Dňa 5. októbra 2009 okresný súd vykonal dopyt na Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky (ďalej len „zbor väzenskej a justičnej stráže“) týkajúci sa osoby žalovaného v 2. rade a jeho pobytu vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody, na dopyt generálne riaditeľstvo reagovalo 5. októbra 2009. Mesto [REDAKOVANÉ] odpovedalo 6. októbra 2009 na výzvu okresného súdu uvedením terajšieho trvalého pobytu žalovaného v 2. rade.

Okresný súd výzvou z 1. októbra 2009 požiadal žalovaného v 2. rade o súčinnosť pri zisťovaní miesta zdržiavania žalovanej v 1. rade a zároveň vyzval sťažovateľov na doplnenie a úpravu žalobného návrhu doručeného okresnému súdu 6. júla 2009. Okresný súd výzvou z 1. októbra 2009 požiadal Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky o zaslanie informácie týkajúcej sa miesta zdržiavania sa žalovanej v 1. rade. Dňa 10. novembra 2009 obvodné oddelenie Policajného zboru oznámilo na základe dopytu okresnému súdu informácie týkajúce sa pobytu žalovaného v 2. rade.

Dňa 11. novembra 2009 sťažovatelia spresnili žalobný návrh v zmysle výzvy okresného súdu z 1. októbra 2009.

Dňa 12. novembra 2009 okresný súd vyzval Úrad mestskej časti Praha 3 – matriku na oznámenie informácie týkajúcej sa žalovaného v 2. rade, ktorý na výzvu reagoval 21. decembra 2009.

Dňa 16. decembra 2009 okresný súd uznesením č. k. 9 C 158/1996-273 rozhodol o zmene žalobného návrhu.

Dňa 2. marca 2010 okresný súd dožiadal Obvodný súd Praha III o doručenie písomností žalovanému v 2. rade, 26. apríla 2010 okresný súd urgoval oznámenie výsledku dožiadania z 2. marca 2010 a zároveň požiadal register obyvateľov o oznámenie adresy pobytu dcéry žalovanej v 1. rade. Obvodný súd Praha III odpovedal okresnému súdu na jeho dožiadanie 28. apríla 2010.

Okresný súd 14. júna 2010 požiadal Obvodný súd Praha III a Mestský úrad v [REDAKOVANÉ] o informácie týkajúce sa adresy žalovaného v 2. rade a jeho plnoletých príbuzných; Mestský úrad [REDAKOVANÉ] odpovedal na žiadosť okresného súdu podaním doručeným 23. júna 2010.

Okresný súd zaslal Obvodnému súdu Praha III 30. júla 2010, 9. augusta 2010 a 30. augusta 2010 urgencie, na ktoré tento reagoval odpoveďou doručenou okresnému súdu 7. októbra 2010.

Dňa 20. októbra 2010 okresný súd vyzval dcéru žalovanej v 1. rade, aby oznámila svoj súhlas s tým, aby bola ustanovená za opatrovníčku žalovaných v 1. a 2. rade. Dňa 17. januára 2011 okresný súd požiadal Obecný úrad [REDAKOVANÉ] o súčinnosť pri doručovaní súdnej zásielky dcére žalovanej v 1. rade, ten 1. februára 2011 oznámil okresnému súdu neúspešnosť pri doručovaní zásielky. Dňa 7. februára 2011 okresný súd požiadal Okresný súd Jihlava o doručovanie zásielky pre dcéru žalovanej v 1. rade, ten na dožiadanie odpovedal 29. apríla 2011 oznámením o uskutočnení ďalšieho pokusu doručenia súdnej písomnosti na novozistenú adresu.

Dňa 16. mája 2011 okresný súd uznesením sp. zn. 9 C 158/1996 ustanovil žalovanej v 1. rade opatrovníčku (uznesenie právoplatné 4. októbra 2011). Dňa 7. júla 2011 okresný súd požiadal Obvodný súd Praha III o doručenie písomností žalovanému v 2. rade. Dňa 7. septembra 2011 bolo okresnému súdu doručené oznámenie o doručovaní písomností žalovanému v 2. rade, na základe ktorého okresný súd uznesením č. k. 9 C 158/1996-419 zo 17. októbra 2011 ustanovil žalovanému v 2. rade opatrovníčku.

Dňa 27. decembra 2011 zákonná sudkyňa v súvislosti s námietkou zaujatosti vznesenou sťažovateľmi vyjadrila súhlas s vylúčením z rozhodovania predmetnej veci a pridelením veci inému súdu. Dňa 29. februára 2012 vydala zákonná sudkyňa pokyn, na základe ktorého bol spis s poukazom na námietku zaujatosti sťažovateľov predložený na ďalšie rozhodnutie predsedníčke okresného súdu, ktorá v odpovedi z 5. marca 2012 poukázala na nevyhnutnosť konkretizovania námietky v zmysle § 15 OSP a predloženia predkladacej správy.

Dňa 13. apríla 2012 okresný súd uznesením č. k. 9 C 158/1996-434 nariadil znalecké dokazovanie z odboru stavebníctva, odvetvia odhadu hodnoty nehnuteľností a za súdnu znalkyňu ustanovil [REDAKOVANÉ] (ďalej len „uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania z 13. apríla 2012“). Dňa 23. mája 2012 sťažovatelia doručili okresnému súdu odvolanie proti uzneseniu o nariadení znaleckého dokazovania z 13. apríla 2012 (z dôvodu

podaného odvolania sa neuskutočnilo miestne šetrenie nariadené v súvislosti s vykonaním znaleckého dokazovania na 28. máj 2012).

Dňa 7. júna 2012 okresný súd vyzval opatrovníčku žalovaných v 1. a 2. rade, generálnu prokuratúru a súdnu znalkyňu, aby sa vyjadrili k odvolaniu sťažovateľov proti uzneseniu o nariadení znaleckého dokazovania z 13. apríla 2012. Súdna znalkyňa odpovedala na výzvu podaním z 31. júla 2012, súdna zásielka určená pre opatrovníčku žalovaných v 1. a 2. rade bola vrátená ako nedoručená. Dňa 9. augusta 2012 bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie generálnej prokuratúry k odvolaniu sťažovateľov z 23. mája 2012 a 5. septembra 2012 okresný súd vyzval opatrovníčku žalovaných v 1. a 2. rade na vyjadrenie k označenému odvolaniu.

Dňa 5. septembra 2012 okresný súd uznesením č. k. 9 C 158/1996-459 zrušil uznesenie o ustanovení opatrovníčky žalovaných v 1. a 2. rade a ustanovil ako opatrovníčku zamestnankyňu Okresného súdu Galanta (ďalej len „uznesenie o ustanovení za opatrovníčku“). Proti označenému uzneseniu okresného súdu podali sťažovatelia 8. októbra 2012 odvolanie. Okresný súd v tejto súvislosti 10. októbra 2012 vyzval opatrovníčku žalovaných v 1. a 2. rade na vyjadrenie sa k podanému odvolaniu a následne 13. novembra 2012 predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaniach proti uzneseniam o nariadení znaleckého dokazovania z 13. apríla 2012 a o ustanovení opatrovníčky. Dňa 4. marca 2013 sťažovatelia požiadali o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.

Krajský súd uznesením č. k. 9 Co 417/2012-477 z 30. júla 2013 odvolanie sťažovateľov proti uzneseniu o ustanovení opatrovníčky odmietol a uznesením sp. zn. 9 Co 25/2013 z 30. júla 2013 odvolanie sťažovateľov proti uzneseniu o nariadení znaleckého dokazovania v časti nariadenia dokazovania odmietol a v časti povinnosti uloženej sťažovateľom zaplatiť preddavok na trovy dokazovania vo výške 100 € potvrdil; spis bol vrátený okresnému súdu 19. augusta 2013.

Dňa 30. septembra 2013 bola okresnému súdu doručená žiadosť sťažovateľa v 1. rade o opätovné doručenie uznesení krajského súdu sp. zn. 9 Co 417/2012 a sp. zn. 9 Co 25/2013 z 30. júla 2013. Okresný súd prípisom zo 4. októbra 2013 oznámil sťažovateľovi v 1. rade, že nie je dôvod opätovne doručovať tieto rozhodnutia krajského súdu a zároveň uznesením

č. k. 9 C 158/1996-502 zo 4. októbra 2013 sťažovateľom nepriznal oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Sťažovatelia 30. októbra 2013 podali proti tomuto rozhodnutiu odvolanie. Spis bol na rozhodnutie o tomto odvolaní predložený krajskému súdu 13. decembra 2013. Krajský súd uznesením č. k. 9 Co 424/2013-519 z 20. februára 2014 rozhodnutie okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od platenia súdneho poplatku potvrdil a spis vrátil okresnému súdu 27. februára 2014.

Dňa 9. júna 2014 bol v dôsledku oznámenia o úmrtí súdnej znalkyne okresným súdom vydaný pokyn na ustanovenie nového súdneho znalca. Okresný súd v tejto súvislosti uznesením č. k. 9 C 158/1996-531 z 13. júna 2014 zrušil svoje uznesenie z 13. apríla 2012 v časti ustanovenia súdnej znalkyne a ustanovil novú súdnu znalkyňu.

Dňa 24. júla 2014 bol spis zaslaný súdnej znalkyni na vypracovanie znaleckého posudku. Spis bol 8. septembra 2014 vrátený okresnému súdu z dôvodu dočasnej práceneschopnosti súdnej znalkyne.

Dňa 24. septembra 2014 okresný súd ustanovil nového súdneho znalca z odboru ekonómie a manažmentu.

Od 17. októbra 2014 do 8. decembra 2014 bol spis u predsedníčky okresného súdu na účely vypracovania vyjadrenia k sťažnosti.

V súčasnosti sa spis doručuje súdnemu znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj svojho práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak, ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný urobiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 a 4 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov. Ak súd zistí, že existuje dôležitý dôvod na odročenie pojednávania, bez zbytočného odkladu informuje tých, ktorí boli predvolaní alebo

upovedomení. Súd spravidla uvedie deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie. Dôvod na odročenie sa uvedie v zápisnici alebo poznamená v spise.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prípadne práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je rozhodovanie o žalobe sťažovateľov, ktorou sa domáhajú zaplataenia dlžného nájomného a úhrady za plnenia poskytované v súvislosti s užívaním bytu a vydania bezdôvodného obohatenia. Po právnej stránke ústavný súd nepovažuje vec za zložitú, a to s poukazom na to, že obdobné spory tvoria súčasť štandardnej rozhodovacej agendy okresných súdov. Zo skutkového hľadiska ústavný súd považuje vec za zložitejšiu, a to okrem iného aj s poukazom na skutočnosť, že okresný súd musel objektívne vynaložiť značné úsilie na zisťovanie aktuálneho pobytu žalovanej v 1. rade a žalovaného v 2. rade, pričom v tejto súvislosti bolo nevyhnutné vykonať dožiadania na príslušné štátne orgány, a to nielen v Slovenskej republike, ale aj v zahraničí.

2. Vo vzťahu k ďalšiemu kritériu, t. j. správaniu sťažovateľov (v spore žalobcov) ako účastníkov napadnutého konania, ústavný súd nezistil žiadnu významnejšiu skutočnosť, ktorá mohla prispieť k predĺženiu doterajšieho priebehu konania. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní však vyplýva, že sťažovatelia v značnej miere uplatňovali svoje procesné práva (podanie odvolania proti uzneseniu okresného súdu o nariadení znaleckého dokazovania a o ustanovení opatrovníčky, námietky zaujatosti

zákonnej sudkyne z 13. januára 2004, návrh na zmenu žalobného petitu z 13. marca 2009, návrh na pristúpenie ďalších účastníkov do konania na strane žalovaných zo 6. júla 2009, návrh na zastavenie konania vo veci uplatnenia si poplatku z omeškania z 20. apríla 2009, žiadosť o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov), ktoré objektívne mali nemalý vplyv na doterajšiu neprimeranú dĺžku napadnutého konania. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania neznáša zodpovednosť za predĺženie konania oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takomto prípade nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04). V súlade s touto judikatúrou preto dobu potrebnú na rozhodnutie o sťažovateľmi uplatnených procesných právach bolo potrebné zohľadniť pri posúdení postupu okresného súdu a následne aj v súvislosti s rozhodovaním o primeranom finančnom zadosťučinení.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/1996. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

Ústavný súd v súvislosti so skutočnosťou, že napadnuté konanie vedené okresným súdom bolo prerušené od 28. novembra 1996 do právoplatného skončenia konania vedeného týmto súdom pod sp. zn. 4 C 204/1996 (okresný súd uznesením č. k. 9 C 158/1996-171 z 9. decembra 2008 rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní vzhľadom na skutočnosť, že rozsudok krajského súdu sp. zn. 24 Co 50/2008 z 8. októbra 2008 v spojení s rozsudkom okresného súdu sp. zn. 4 C 204/1996 z 8. októbra 2008 v spojení s opravným uznesením okresného súdu sp. zn. 4 C 204/1996 z 12. decembra 2007 nadobudol právoplatnosť 10. novembra 2008), poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej odstránenie stavu právnej neistoty účastníka konania spravidla nemožno dosiahnuť po právoplatnom prerušení konania, ku ktorému došlo v súlade so zákonom. Ak nedôjde k odpadnutiu prekážky

prerušeného konania postupom predvídaným v Občianskom súdnom poriadku, nemôžu sa v prerušenom konaní vykonávať žiadne procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty účastníkov, a tým aj k naplneniu účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a rovnako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto nečinnosť okresného súdu v dôsledku existencie zákonnej prekážky jeho postupu neposudzuje ako zbytočné prieťahy v konaní (m. m. napr. III. ÚS 42/02, I. ÚS 65/03, II. ÚS 3/00, I. ÚS 214/06).

Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní v období, počas ktorého bolo toto konanie právoplatne prerušené, vyplýva, že v jeho rámci okresný súd vykonával sporadicky len procesné úkony, ktoré nesúviseli priamo s prerokúvaním veci v merite (námiетка zaujatosti zákonnej sudkyne a zisťovanie trvalého pobytu žalovanej v 1. rade). Vzhľadom na už uvedenú ustálenú judikatúru ústavného súdu však tento postup okresného súdu, ako ani jeho nečinnosť v období, keď bolo napadnuté konanie prerušené, nemožno kvalifikovať ako zbytočné prieťahy v napadnutom konaní.

Sťažovatelia v súvislosti s prerušením napadnutého konania z dôvodu vedenia konania sp. zn. 4 C 204/1996, „*v ktorom boli konštatované zbytočné prieťahy a v ktorej rozhodli všeobecné sudy po vyše 12 rokoch vedenia sporu zamietnutím žaloby podanej proti sťažovateľom z dôvodu, že žalobkyňa nemala aktívnu legitimáciu na podanie žaloby*“, poukazujú na rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Matoušková proti Slovenskej republike (sťažnosť č. 39752/98), v ktorom podľa sťažovateľov tento vyslovil názor, podľa ktorého v prípade, „*ak je konanie, kvôli ktorému je prerušené iné konanie, postihnuté zbytočnými prieťahmi (v prípade konania 4 C/204/96 konštatoval zbytočné prieťahy ešte v jeho rozhodnutí II. ÚS 197/02 zo dňa 16. 4. 2003; pričom tie možné badať aj v samotnej neskorej identifikácii nedostatku aktívnej legitimácie na podanie žaloby na strane žalobkyne), je nevyhnutné vyhodnotiť prerušené konanie taktiež ako konanie porušujúce právo na prejednanie veci v primeranej lehote garantované v čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Na základe uvedeného je podľa názoru sťažovateľov potrebné pri posudzovaní*

zbytočných prieťahov po poslednom rozhodnutí ústavného súdu prihliadať na celkovú dĺžku konania, teda na dĺžku v rozsahu 17 rokov a 8 mesiacov!“.

Ústavný súd nemá v okolnostiach posudzovanej veci dôvod odkloniť sa od svojej už ustálenej citovanej judikatúry, podľa ktorej po prerušení konania, ku ktorému došlo v súlade so zákonom, súd nemôže vykonávať žiadne procesné úkony smerujúce k odstráneniu právnej neistoty účastníkov, a preto jeho postup vyznačujúci sa nečinnosťou nemožno kvalifikovať ako zbytočné prieťahy v konaní. Sťažovatelia vyslovujú názor, že je pri posudzovaní zbytočných prieťahov v napadnutom konaní nevyhnutné prihliadať na celkovú dĺžku konania, teda vrátane tej jeho časti, v rámci ktorej bolo napadnuté konanie právoplatne prerušené, a vysloviť porušenie práv sťažovateľov podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a to s prihliadnutím na skutočnosť, že konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 4 C 204/1996, ktoré bolo dôvodom prerušenia napadnutého konania, bolo poznačené „zbytočnými prieťahmi“.

Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovatelia sa sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 23. októbra 2002 domáhali ako účastníci konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 4 C 204/1996 vyslovenia porušenia ich práv na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa ústavy a dohovoru postupom okresného súdu v označenom konaní. O tejto sťažnosti ústavný súd rozhodol nálezom sp. zn. II. ÚS 197/02 zo 16. apríla 2003, v ktorom vyslovil porušenie práv sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v označenom konaní. Ústavný súd poznamenáva, že konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 4 C 204/1996 bolo právoplatne skončené až 10. novembra 2008. Z toho vyplýva, že sťažovatelia mali možnosť domáhať sa aj po vydaní nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 97/02 zo 16. apríla 2003 opakovanou sťažnosťou vyslovenia porušenia svojich práv, ak sa domnievali, že označené konanie je aj naďalej poznačené zbytočnými prieťahmi. Sťažovatelia mali teda možnosť aktívneho uplatňovania svojich práv v rámci konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 4 C 204/1996 ako jeho účastníci, pričom túto možnosť aktívneho bránenia svojich práv podľa ústavy a dohovoru aj využili.

Pokiaľ aj ESLP vo veci Matoušková v. Slovenská republika (rozsudok z 12. 11. 2002) zobral pri rozhodovaní o sťažnosti týkajúcej sa primeranosti lehoty potrebnej na prejednanie záležitosti do úvahy aj obdobie, v rámci ktorého sa rozhodovalo o predbežnej otázke v inom konaní (počas prerušenia napadnutého konania), urobil tak za situácie, keď sťažovateľka nebola účastníčkou konania o predbežnej otázke, takže nedisponovala žiadnymi prostriedkami obrany svojich práv podľa ústavy a dohovoru. Z uvedeného dôvodu je aplikácia rozhodnutia ESLP vo veci Matoušková v. Slovenská republika na vec sťažovateľov objektívne spochybiteľná.

Ústavný súd, vychádzajúc z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní, neidentifikoval kratšie ani dlhšie obdobia absolútnej neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu. Napriek uvedenému však ústavný súd konštatuje nesústredenú a neefektívnu činnosť okresného súdu, ktorá sa prejavila predovšetkým pri zisťovaní miesta pobytu žalovanej v 1. rade (opätovné výzvy týkajúce sa zisťovania miesta pobytu žalovanej v 1. rade na príslušné štátne orgány, dokonca aj po ustanovení opatrovníčky žalovanej v 1. rade 21. mája 2007), ako aj pri samotnom ustanovovaní opatrovníčky [žalovanej v 1. rade okresný súd ustanovil opatrovníčku celkovo trikrát (21. mája 2007, 16. mája 2011 a 5. septembra 2012)]. Ako neefektívny kvalifikuje ústavný súd aj postup okresného súdu v súvislosti so zaistením znaleckého dokazovania. Aj napriek skutočnosti, že znalecké dokazovanie vo veci bolo nariadené už 13. apríla 2012, do rozhodnutia ústavného súdu znalecký posudok nebol vypracovaný.

Nesústredená a neefektívna činnosť okresného súdu spôsobila, že napadnuté konanie nie je ani po viac ako 6 rokoch od ukončenia jeho prerušenia (november 2008) právoplatne skončené.

Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd svojou neefektívnou nečinnosťou v napadnutom konaní spôsobil vznik zbytočných prieťahov, čím porušil základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48

ods. 2 ústavy, ako aj ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 158/1996 konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

Sťažovatelia sa domáhajú priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume každému po 7 500 € z dôvodov citovaných v časti I tohto nálezu.

Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z doterajšej dĺžky namietaného konania, ako aj s prihliadnutím na charakter neefektívnej a nesústredenej činnosti okresného súdu, ústavný súd dospel k názoru, že priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 € každému zo sťažovateľov bude primerané konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci (bod 3 výroku tohto nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd v zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhodol o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním Advokátskou kanceláriou Beňová, s. r. o., Blumentálska 8, Bratislava. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby vykonané (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti, stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13 ods. 2, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to v sume požadovanej sťažovateľmi (432,21 €) vzhľadom na skutočnosť, že požadovaná suma neprekračuje sumu vypočítanú podľa označených ustanovení vyhlášky.

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. januára 2015